

LUẬN ÁN TIẾN SĨ LUẬT HỌC

NGUYỄN NGỌC BÍCH. *Hoàn thiện pháp luật về dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính ở Việt Nam hiện nay*

Chuyên ngành: Lý luận và lịch sử Nhà nước và pháp luật

Mã số: 62 38 01 01

Sự xuất hiện của dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính, với tư cách là đối tượng được phản ánh, đã tác động và đặt ra những yêu cầu mới đối với hệ thống pháp luật. Song các dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính cần có những chuẩn mực chung phù hợp để tồn tại, phát triển đúng với quy luật, đó là pháp luật.

Ở Việt Nam, dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính vẫn còn mới mẻ nên việc tổ chức cung cấp không thể tránh khỏi những thiếu sót, bất cập và cũng chưa thể ngay lập tức có được các quy phạm pháp luật về dịch vụ thống nhất, phù hợp, tiến bộ. Quá trình xây dựng, ban hành pháp luật về dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính trong giai đoạn hiện nay là quá trình vừa làm vừa hoàn thiện. Nghiên cứu một cách toàn diện để đánh giá những ưu điểm, thành tựu, cũng như nhìn nhận đúng đắn những hạn chế, khiếm khuyết, bất cập của pháp luật về dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính hiện hành, từ đó tìm ra các giải pháp hoàn thiện pháp luật nhằm định hướng sự phát triển của dịch vụ phù hợp với điều kiện kinh tế - xã hội, yêu cầu của dân chúng và nhu cầu quản lý nhà nước là một đòi hỏi bức thiết cả về lý luận và thực tiễn.

Với lý do đó, NCS. Nguyễn Ngọc Bích đã lựa chọn vấn đề “*Hoàn thiện pháp luật về dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính ở Việt Nam hiện nay*” làm đề tài nghiên cứu cho bản luận án của mình.

Ngoài phần mở đầu, kết luận, phụ lục, danh mục các văn bản quy phạm pháp luật, danh mục tài liệu tham khảo, luận án gồm 3 chương, 9 mục, 189 trang.

Chương 1: Cơ sở lý luận hoàn thiện pháp luật về dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính

Xem xét, so sánh các quan điểm khác nhau về dịch vụ công, dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính, tác giả luận án đưa ra định nghĩa của mình. Theo đó, “*dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính là những hoạt động phục vụ lợi ích hoặc tạo điều kiện cho việc thực hiện quyền, nghĩa vụ của cá nhân, tổ chức do cơ quan hành chính nhà nước, tổ chức thuộc cơ quan hành chính nhà nước, cá nhân, tổ chức được nhà nước cho phép cung cấp theo nguyên tắc bình đẳng, không vì mục đích lợi nhuận trên cơ sở yêu cầu của cá nhân, tổ chức, góp phần thiết lập, duy trì và bảo vệ trật tự quản lý hành chính nhà nước*”. Còn *pháp luật về dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính* là “*tổng thể các quy phạm pháp luật do các cơ quan nhà nước có thẩm quyền ban hành để điều chỉnh những quan hệ xã hội phát sinh trong quá trình cung cấp và quản lý nhà nước các dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính*”.

Tác giả chỉ rõ, pháp luật về dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính vừa phản ánh những yếu tố chung của hệ thống pháp luật Việt Nam vừa có những đặc trưng riêng, với tư cách là những quy định pháp luật điều chỉnh một nội dung riêng biệt trong các mặt hoạt động của Nhà nước và xã hội. Những *đặc điểm riêng của pháp luật về dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính* bao gồm: (1) pháp luật về dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính là hệ thống các quy phạm pháp luật được quy định trong những văn bản quy

phạm pháp luật do cơ quan nhà nước có thẩm quyền ban hành. (2) pháp luật về dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính quy định về các nội dung khác nhau của dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính. Nội dung của pháp luật về dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính gồm hai mảng lớn: các quy định về tổ chức, cung cấp dịch vụ và các quy định về quản lý nhà nước đối với dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính. (3) pháp luật về dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính có mối liên hệ chặt chẽ với các chế định pháp luật khác trong hệ thống pháp luật Việt Nam.

Pháp luật về dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính được đánh giá là hoàn thiện khi thỏa mãn được các yêu cầu về tính toàn diện, tính thống nhất, tính phù hợp với kỹ thuật xây dựng pháp luật cao. Hoàn thiện pháp luật về dịch vụ công ở Việt Nam hiện nay là một quá trình chịu ảnh hưởng của nhiều yếu tố như tiến trình cải cách hành chính, xu hướng phát triển của các dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính và năng lực của cơ quan, cán bộ, công chức trong xây dựng và hoàn thiện pháp luật. Quá trình cần đáp ứng được yêu cầu, định hướng cho phát triển bền vững các dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính và các giao dịch phù hợp với nền kinh tế thị trường hội nhập kinh tế quốc tế định hướng XHCN ở Việt Nam.

Chương 2: Thực trạng pháp luật về dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính ở Việt Nam hiện nay

Xem xét quá trình hình thành pháp luật về dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính, tác giả nêu rõ: pháp luật về các dịch vụ công cụ thể được ban hành trong khoảng thời gian mười năm trở lại đây, nhất là trong những năm cuối thực hiện *Chương trình tổng thể cải cách hành chính nhà nước giai đoạn 2001 - 2010*. Hệ thống văn bản quy phạm pháp luật về dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính hiện nay gồm nhiều văn bản; nội dung

được chia thành hai mảng lớn: *các quy định về tổ chức, cung cấp dịch vụ và các quy định về quản lý nhà nước* đối với dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính.

Về thực trạng pháp luật về dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính ở Việt Nam thời gian qua, tác giả cho rằng, mặc dù là lĩnh vực pháp luật mới nhưng thời gian qua pháp luật và thực tiễn thực hiện pháp luật về dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính đã thu được những thành tựu khả quan. Tiêu biểu như: (1) được ban hành tương đối toàn diện để đáp ứng yêu cầu điều chỉnh các quan hệ xã hội trong dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính. (2) về cơ bản đã đáp ứng được yêu cầu về tính phù hợp. (3) đã thể hiện được những tiến bộ trong kỹ thuật xây dựng pháp luật.

Trong tổ chức thực hiện pháp luật về dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính cũng đạt được những kết quả nổi bật: (1) việc triển khai thực hiện các văn bản pháp luật đã được thực hiện tương đối đồng bộ, thông suốt. (2) chất lượng hoạt động của các cơ quan nhà nước trong giải quyết yêu cầu của cá nhân, tổ chức đã được nâng cao rõ rệt. (3) vai trò của các tổ chức dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính của Nhà nước, của cá nhân, tổ chức trong cung cấp dịch vụ được khẳng định. (4) cung cấp dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính đã chú ý đến những nhóm đối tượng chính sách xã hội.

Tuy vậy, pháp luật và thực tiễn thực hiện pháp luật về dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính hiện hành đã bộc lộ những hạn chế, bất cập cần được xem xét, đánh giá và tìm kiếm giải pháp khắc phục.

Những hạn chế, bất cập đó còn cho thấy rõ: (1) chất lượng dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính chưa thật tốt, biểu hiện ở chỗ nhân dân vẫn gặp khó khăn khi yêu cầu dịch vụ, thời gian giải quyết từng vụ việc vẫn kéo dài nên dân mất nhiều thời gian để tham gia vào một dịch vụ, đặc biệt thái độ của cán bộ, công chức

trong phục vụ nhân dân và nạn “tham nhũng vặt” là những điểm hạn chế lớn nhất. (2) chất lượng dịch vụ không đồng đều giữa các địa phương: có những địa phương chất lượng dịch vụ đã được quan tâm đầu tư, cải tiến đã làm hài lòng dân chúng hưởng thụ nhưng nhiều địa phương, nhất là các tỉnh miền núi, vùng sâu, vùng xa việc thực hiện dịch vụ còn nhiều sai sót, thời gian kéo dài, chưa thuận tiện với dân chúng. (3) sự phối hợp giữa các cơ quan nhà nước trong giải quyết yêu cầu của cá nhân, tổ chức còn yếu, nhất là những dịch vụ liên quan đến nhiệm vụ quản lý của nhiều cơ quan chuyên môn. (4) hoạt động quản lý của Nhà nước chưa theo kịp tốc độ phát triển của các dịch vụ, thể hiện ở chỗ các cơ quan nhà nước chưa làm tốt công tác dự báo, điều tiết sự phát triển của dịch vụ, buông lỏng công tác thanh tra, kiểm tra để xảy ra nhiều vi phạm.

Phần cuối chương, tác giả đã phân tích và chỉ rõ những nguyên nhân, cả khách quan và chủ quan, của những hạn chế, bất cập của pháp luật và thực hiện pháp luật về dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính vừa nêu trên.

Chương 3: Quan điểm và giải pháp hoàn thiện pháp luật về dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính ở Việt Nam hiện nay

Hoàn thiện pháp luật về dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính là một quá trình với mục đích cuối cùng là làm cho pháp luật có chất lượng tốt, phù hợp với điều kiện chính trị, kinh tế, xã hội của đất nước, với nhu cầu phát triển của các dịch vụ. Ban hành pháp luật là thể hiện cam kết của nhà nước trong việc đáp ứng nhu cầu của nhân dân về dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính và tạo thuận lợi cho các cơ quan nhà nước, tổ chức của nhà nước cung cấp dịch vụ hay khuyến khích các cá nhân, tổ chức tham gia cung cấp dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính

một cách thích hợp. Pháp luật hoàn thiện sẽ cho phép phát huy tối đa các nguồn lực vào cung cấp dịch vụ đáp ứng tốt nhất yêu cầu của cá nhân, tổ chức, góp phần thúc đẩy phát triển sản xuất kinh doanh, tiến bộ xã hội.

Trên cơ sở hai chương đầu, tác giả đề xuất một số giải pháp cơ bản trong giai đoạn hiện nay là: Tiến hành nghiên cứu khoa học để cung cấp những luận cứ có tính thuyết phục, cơ sở thực tiễn cho công tác xây dựng, hoàn thiện pháp luật; Tiến hành rà soát các văn bản quy phạm pháp luật về dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính để có đánh giá toàn diện, kịp thời phát hiện những hạn chế, khiếm khuyết của pháp luật từ đó có biện pháp xử lý thích hợp; Xây dựng kế hoạch, chương trình xây dựng, hoàn thiện pháp luật về dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính giúp các cơ quan nhà nước có lộ trình cụ thể, thích hợp để chủ động tiến hành những công việc khác nhau trong công tác xây dựng, hoàn thiện pháp luật; Xây dựng và ban hành luật về một, một nhóm dịch vụ công cụ thể, tạo cơ sở pháp lý cao, ổn định cho phát triển của dịch vụ công trong lĩnh vực hành chính, trước mắt cần nhanh chóng ban hành Luật Đăng ký giao dịch bảo đảm, Luật Chứng thực, Luật Thủ tục hành chính, Luật Tiếp cận thông tin; Sửa đổi, bổ sung những quy định pháp luật hiện hành để kịp thời khắc phục những thiếu sót, bất cập của pháp luật; Thực hiện các giải pháp nâng cao chất lượng cung cấp dịch vụ như tuyên truyền, phổ biến tri thức, pháp luật, quy hoạch, bồi dưỡng nhân lực, thực hiện thanh tra, kiểm tra và xử lý vi phạm pháp luật thường xuyên.

Luận án bảo vệ thành công tại Hội đồng chấm luận án cấp Nhà nước, họp tại trường Đại học Luật Hà Nội, tháng 9/2012.

MAI LINH
giới thiệu